

63
LT

FACTS

Europos saugos ir sveikatos darbe agentūra

ISSN 1725-7042

Jaunojo darbuotojo sauga – patarimai tėvams

Ar jūsų vaikai saugūs darbe? Ar jūs tikri, kad kas nors jais rūpinasi? Šis informacinis biuletenis padės jums suprasti, kaip darbdavys turi rūpintis jaunų darbuotojų sauga ir sveikata, ir patars, kaip kalbėtis su jūsų vaikais apie sužeidimų darbe prevenciją.

Kiekvienais metais milijonai moksleivių ir studentų dirba ne visą darbo dieną arba vasarą, kad užsidirbtų šiek tiek pinigų savo išlaidoms. Daug jaunuolių atlieka organizuotą darbo praktiką. Dar daugiau – pirmą kartą pradeda dirbti visą darbo dieną. Ankstyva darbo patirtis gali būti labai vertinga jauniems darbuotojams – tai suteikia puikią progą įgyti profesinių įgūdžių. Tačiau jie turi būti ugdomi saugioje ir sveikoje darbo vietoje.

Jaunų darbuotojų profesinio gyvenimo pradžia taip pat turi būti saugi ir produktyvi – jie dirba tam, kad gyventų. Deja, taip būna ne visada. Pagal Europos statistiką susižeidimų darbe rizika 18–24 m. amžiaus jaunuoliams yra 50 proc. didesnė nei vyresnio amžiaus darbuotojams (1).

17 metų mergina prarado dalį piršto praėjus vos valandai nuo darbo pradžios vasaros atostogų metu. Jos pirštai pateko į kepyklos, kurioje ji dirbo, įrenginį...

18-metis mechaniko profesijos besimokantis jaunuolis mirė praėjus 4 dienoms po nelaimės, kurios metu jį apdegino sprogusio benzino liepsna; tuo metu, kai jaunuolis padėjo savo vadovui į atliekų rezervuarą išpilti benzino ir dyzelino mišinį, šis sprogo...

Darbuotojų saugą ir sveikatą reglamentuoja teisės aktai, kuriuose numatyta, jog darbdaviai privalo įvertinti darbo vietoje kylančius pavojus ir užtikrinti būtinas prevencijos priemones, organizuoti

mokym bei instruktavimą. Ypatingą dėmesį darbdaviai turėtų skirti jauniems darbuotojams ir naujokams, kadangi jiems trūksta įgudimo dirbti, patirties ir darbo aplinkos suvokimo.

Darbuotojams iki 18 m. amžiaus numatyti papildomi reikalavimai, kadangi jiems trūksta patirties ir jie gali būti nevisiškai subrendę fiziniu ir psichiniu požiūriu. Jų darbo valandoms taip pat taikomi apribojimai. Darbdaviai, kurie priima jaunus žmones atlikti

Jaunuolių iki 18 m. sauga – ką privalo darbdavys?

Galiojantys nacionaliniai jaunų asmenų darbą reglamentuojantys teisės aktai paprastai išplaukia iš Europos lygmeniu priimtų nuostatų (2). Juose atsižvelgiama į ypač didelę jauniems darbuotojams kylančią riziką dėl patirties, suvokimo ir brandos trūkumo.

Šiuose nuostatuose numatyta, kad darbdaviai privalo:

- vertindami jaunų darbuotojų saugai ir sveikatai kylančią riziką, atsižvelgti į tai, kad jaunimui trūksta patirties, suvokimo apie profesinę riziką, fizinės ir psichinės brandos ir t. t.;
- įvertinti riziką PRIEŠ priimdami jaunus darbuotojus dirbti;
- atsižvelgti į rizikos vertinimą, kai sprendžiama ar jaunuoliui uždrausti dirbti tam tikrą darbą, ar ne;
- informuoti tėvus ar teisėtus globėjus apie mokyklinio amžiaus jaunuoliams kylančios rizikos vertinimo rezultatus ir kontrolės priemones, įvestas siekiant sumažinti tą riziką.

Paprastai *jaunuoliai iki 18 m. amžiaus* negali dirbti darbų, kurie:

- viršija fizinius ir psichinius jų sugebėjimus;
- susiję su kenksmingų medžiagų, kurios yra toksiškos arba sukelia vėžį, poveikiu;
- susiję su kenksmingu spinduliuotės poveikiu;
- susiję su dideliu karščiu, triukšmu ir vibracija;
- kelią riziką, kurios jauni darbuotojai neišmano ar nesugeba išvengti dėl patirties, mokymo stokos ar nepakankamo saugai skiriamo dėmesio.

Informaciniame biuletenyje „Jaunų darbuotojų apsauga darbo vietose“ pateikiama išsamesnės informacijos apie užduočių, amžiaus ir darbo laiko apribojimus, apie profesinio rengimo tam tikras išimtis, apie griežtas vaikus, kurie yra privalomojo mokyklinio amžiaus, įdarbinimo sąlygas tose valstybėse narėse, kur toks įdarbinimas galimas. Jei norite daugiau sužinoti apie konkrečius reikalavimus, prašome susipažinti su nacionaliniais įstatymais.

(1) Eurostatas, *Work and Health in the EU – a statistical portrait 1994–2002 (Darbas ir sveikata ES – statistinis vaizdas 1994–2002 m.)*.

(2) Tarybos direktyvoje 94/33/EB dėl dirbančio jaunimo apsaugos numatyti **minimalūs** reikalavimai, taikomi darbo vietoje; įstatymai valstybėse narėse gali būti griežtesni, pavyzdžiui, dėl minimalaus amžiaus, nuo kada vaikai gali pradėti dirbti ir kokios užduotys draudžiamos.

praktiką, turi jiems suteikti bent jau tokią pačią saugos ir sveikatos apsaugą, kokią taiko savo darbuotojams.

Jei pradantis dirbti jaunuolis yra dar mokyklinio amžiaus, darbdavys turi informuoti tėvus arba teisėtus globėjus apie galimus rizikos veiksnius ir taikomas kontrolės priemones. Tai padaryti darbdavys turi iki jaunuoliui pradant dirbti.

Ko turi imtis tėvai

Nors daugelyje darbo vietų ir vykdoma prevencija, jaunas žmones gali lydėti ir lydi nelaimingi atsitikimai ir mirtys. Darbas taip pat gali paveikti jauno žmogaus sveikatą ateityje. Pavyzdžiui, darbo vietoje jaunas žmones veikia alergiją sukeliantys produktai, didelis triukšmas arba jiems tenka dirbti atsilošus ar persikreipus. Todėl negalima aplaidžiai žiūrėti į saugos ir sveikatos prevenciją bei mokym.

Čia pateikiame keletą rekomendacijų, kaip galite padėti savo vaikams:

- kalbėkitės su vaikais apie jų pasirinkimą dirbti savaitgaliais ar atostogų metu arba apie jų gamybinės praktikos pasirinkimą. Koks yra siūlomų darbų ir kokiose darbovietėse pasirinkimas?
- Išsiaiškinkite, kokį darbą jie turės atlikti.
- Pasidomėkite, kokuose mokymuose jie dalyvavo, kaip prižiūrimas jų darbas. Pasakykite jiems, kad jie gali drąsiai prašyti pamokymo ar pagalbos, kai reikia naudotis įrenginiais, pradėti naują darbą ar atlikti naują užduotį.
- Nuolat kalbėkitės su jais apie jų darbą. Paraginkite papasakoti jums apie bet kokį rūpestį darbe ar apie saugos ir sveikatos problemas.
- Pasikalbėkite su darbdaviu apie saugos ir sveikatos priemones bei mokym.
- Perspėkite vaikus apie pavojų, kuris kyla, kai dirbama savarankiškai arba naktį.
- Padrąsinkite vaikus užduoti klausimus, ieškoti pagalbos, jei jie nėra tikri dėl atliekamo darbo ar veiklos, ir pranešti apie bet kokį pavojų, sužeidimą ar sutrikimą, kad ir koks nereikšmingas jis iš pradžių atrodytų.

- Padrąsinkite juos kalbėtis su darbo vietos gydytoju, sesele ar su kitais už profesinę sveikatą atsakingais darbuotojais (jei tokių yra darbovietėje). Jei vaikai lankosi pas šeimos gydytoją dėl sveikatos sutrikimų, paraginkite, kad būtinai papasakotų jam, kokį darbą jie dirba.
- Atkreipkite jų dėmesį, kad apie saugos problemas jie taip pat gali pasikalbėti su darbo saugos ar profesinės sąjungos atstovu, jei toks yra.
- Pasikalbėkite su vaikais apie jūsų pačių patirtį saugos ir sveikatos klausimais dabartiniame ar ankstesniame darbe, kas atsitiko, kas buvo padaryta, ką būtumėte darę, jei būtumėte geriau išmanę šiuos klausimus.
- Paskatinkite jūsų vaiko lankomos mokyklos atstovus organizuoti jaunesniems vaikams renginius, skatinančius rizikos suvokimą, o vyresniems moksleiviams – paaiškinti su sauga ir sveikata darbe susijusius klausimus.
- Pasikalbėkite su kitais tėvais šia tema.
- Pasidomėkite, kaip rūpinamasi jaunų darbuotojų sauga jūsų darbo vietoje.
- Paskatinkite pačius vaikus labiau domėtis profesine sveikata ir sauga jų darbe, pavyzdžiui, surasti daugiau informacijos jūsų nacionalinės institucijos ar Agentūros tinklalapiuose ar per juose esančias nuorodas į kitus šaltinius. Susiraskite daugiau informacijos ir jūs patys!

Jauni darbuotojai, kaip ir visi kiti darbuotojai, turi tris pagrindines saugos ir sveikatos **teises**:

1. Teisę žinoti.
2. Teisę dalyvauti.
3. Teisę atsisakyti dirbti nesaugų darbą.

Jie taip pat turi **pareigų**, tarp kurių:

1. Dirbti saugiai.
2. Pranešti apie pavojus.
3. Naudoti ir dėvėti apsaugos priemones.

Troškimas įtikti ar abejonės gali jiems trukdyti. Kalbėkitės su jais apie jų teises, būtinumą visada dirbti saugiai ir laikantis visų saugos taisyklių, taip siekiant apsaugoti save ir kitus darbuotojus. Darbas – tai ne žaidimas.

Smulkesnės informacijos ir šaltinių ieškokite adresu: <http://ew2006.osha.eu.int/>. Šaltiniuose nurodoma jūsų šalies sauga ir sveikata besirūpinančios institucijos, profesinių sąjungų ir profesinių asociacijų informacija.

Daugiau informacijos suteiks Lietuvos Respublikos Valstybinė darbo inspekcija www.vdi.lt

Europos saugos ir sveikatos darbe agentūra

Gran Vía, 33, E-48009 Bilbao

Tel. (34) 944 79 43 60, faks. (34) 944 79 43 83

El. paštas: information@osha.eu.int

© Europos saugos ir sveikatos darbe agentūra. Dauginti leidžiama, nurodžius šaltinį. Printed in Belgium, 2006

